

ООУ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – НЕГОТИНО

Слободен изборен предмет
Музиката и другите науки и уметности
VII-IX одделение

Програмата ја изработи:
м-р Павлинка Вељаноска

ОСНОВНИ ПОДАТОЦИ ЗА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставен предмет	Музиката и другите науки и уметности
Вид/категорија на наставен предмет	Слободен изборен предмет за проширување/продлабочување на знаењата од задолжителните наставни предмети
Одделение	VII – IX одделение
Теми/подрачја во наставната програма	Тема бр. 1 Кога музиката се среќава со науката
	Тема бр. 2: Синтеза на уметности
Број на часови	36 часа (се обработува полугодишно)
Опрема и средства	клавир/пијанино/електрично пијано или некој друг музички темпериран инструмент; детски музички инструменти (ритмички и мелодиски); печатени материјали (нотни записи, прирачници); дводимензионални отпечатоци – непроектирани (слики, фотографии, постери, илустрации); уреди за репродукција на аудио- и видеозаписи паметна (смарт табла); аудио и видеозаписи: аудио и видео ЦД со соодветна содржина; едукативни дигитални материјали; интерактивна табла.
Програмата ја изработи	м-р Павлинка Вељаноска
Училиште	ООУ „Гоце Делчев“ - Неготино

ПОВРЗАНОСТ СО НАЦИОНАЛНИТЕ СТАНДАРДИ

Наставната програма вклучува релевантни компетенции од подрачјето **Уметничко изразување и култура**.

	<i>Ученикот/ученичката знае и/или умее:</i>
VIII-A.1	да манифестира познавање на различните форми на уметничко изразување од сите области на културата (литературата, музиката, визуелните уметности, изведбените уметности, декоративните уметности, архитектурата, дизајнот);
VIII-A.2	да ги идентификува различните манифестации на популарната култура и нивното влијание врз развојот на естетските вредности;
VIII-A.3	да ги изразува сопствените идеи, искуства и емоции користејќи уметнички или други форми на креативно изразување (индивидуални или колективни);
VIII-A.4	да ги интерпретира идеите, искуствата и емоциите изразени во уметничките продукти креирани од другите што се припадници на сопствената или на други култури;
VIII-A.5	да манифестира познавање на сопствената култура и на различните начини на нејзино изразување преку литературата и визуелните уметности, музиката и танците, градбите и другите културни продукти;
VIII-A.9	да препознае и објасни како културата на која ѝ припаѓа (вклучително и на традицијата и религијата) влијаела на формирање на неговиот/нејзиниот идентитет и поглед на светот;
VIII-A.12	да го интерпретира светот не само од гледна точка на припадниците на сопствената култура туку и низ перспективата на други култури.
	<i>Ученикот/ученичката разбира и прифаќа дека:</i>
VIII-B.1	уметноста и другите форми на културно изразување придонесуваат за разбирање и менување на светот;
VIII-B.3	почитувањето и промовирањето на сопствената култура придонесува за јакнење на културниот идентитет и дигнитет,
VIII-B.5	на разликите меѓу културите треба да се гледа како на можности за учење и како предизвик за заемно разбирање и напредување;
VIII-B.6	почитувањето и промовирањето на другите култури придонесува за обезбедување почит за сопствената култура од страна на другите.

	<i>Ученикот/ученичката знае и/или умее:</i>
IV-A.1	да ги истражува и споредува можностите на познати и нови дигитални уреди и самостојно да процени, одбере и да ги користи тие што се најсоодветни за конкретна потреба и ситуација
IV-A.2	да процени кога и на кој начин за решавање на некоја задача/проблем е потребно и ефективно користење на ИКТ, да одбере и инсталира програми кои му/ѝ се потребни, да користи програми за заштита и да реши рутински проблеми во функционирањето на дигиталните уреди и мрежи;
IV-A.3	да користи различни начини на огранизирање и безбедно чување и споделување на содржини на различни уреди и мрежи во дигиталното опкружување
IV-A.4	во соработка со други да анализира проблем, развие идеја и план за негово истражување и решавање и да испланира кога и за што ќе користи ИКТ;
IV-A.5	да определи какви информации му/ѝ се потребни, да најде, избере и преземе дигитални податоци, информации и содржини и да ја процени нивната релевантност во однос на конкретната потреба и веродостојноста на изворот;
IV-A.6	да избере и користи различни алатки за обработка на податоци, да ги анализира податоците и да ги претстави на различни начини, почитувајќи ги правилата за користење.
	<i>Ученикот/ученичката разбира и прифаќа дека:</i>
IV-B.1	дигиталната писменост е неопходна за секојдневното живеење – го олеснува учењето, животот и работата, придонесува за проширување на комуникацијата, за креативноста и иновативноста, нуди разни можности за забава;
IV-B.2	неодговорното и неумешното користење на ИКТ има органичувања и може да носи ризици за поединецот или општеството;
IV-B.3	потенцијалите на ИКТ ќе се зголемуваат и треба да се следат и користат, но и дека треба да се има критичен однос кон веродостојноста, доверливоста и влијанието на податоците и информациите кои се достапни преку дигиталните уреди;
IV-B.5	информациите достапни во дигиталниот простор треба да се користат етички, според дефинирани правила, и за добро на луѓето;
IV-B.6	мора да се почитува правото на интелектуална сопственост на продуктите достапни на дигиталните мрежи.

V-A.5	да ги препознава емоциите кај себе си и кај другите, да ги согледа последиците од сопствените емоционални реакции во различни ситуации и да користи соодветни стратегии за справување со емоциите,
V-A.6	да си постави цели за учење и сопствен развој и да работи на надминување на предизвиците кои се јавуваат на патот кон нивно остварување;
V-A.7	да ги користи сопствените искуства за да си го олесни учењето и да го прилагоди сопственото однесување во иднина
V-A.8	да го организира сопственото време на начин кој ќе му/ѝ овозможи ефикасно и ефективно да ги оствари поставените цели и да ги задоволи сопствените потреби;
V-A.9	да ги предвиди последиците од своите постапки и од постапките на другите по себе си и по другите
V-A.13	да комуницира со другите и да се презентира себеси соодветно на ситуацијата;
V-A.14	да слуша активно и соодветно да реагира, покажувајќи емпатија и разбирање за другите и да ги искажува сопствените грижи и потреби на конструктивен начин;
V-A.15	да соработува со други во остварување на заеднички цели, споделувајќи ги сопствените гледишта и потреби со другите и земајќи ги предвид гледиштата и потребите на другите;
<i>Ученикот/ученичката разбира и прифаќа дека:</i>	
V-B.3	сопствените постигања и добросостојбата во најголема мера зависат од трудот кој самиот/самата го вложува и од резултатите кои самиот/самата ги постигнува;
V-B.4	секоја постапка која ја презема има последици по него/неа и/или по неговата/нејзината околина;
V-B.7	иницијативноста, упорноста, истрајноста и одговорноста се важни за спроведување на задачите, остварување на целите и надминување на предизвиците во секојдневните ситуации;
V-B.8	интеракцијата со другите е двонасочна – како што има право од другите да бара да му/ѝ биде овозможено задоволување на сопствените интереси и потреби, така има и одговорност да им даде простор на другите да ги задоволат сопствените интереси и потреби;

Техника, технологија и претприемништво

Ученикот/ученичката знае и/или умее:	
VII-A.1	да ги поврзува сознанијата од науките со нивната примена во техниката и технологијата и со секојдневниот живот.
VII-A.2	да ја објасни потребата од иновации за развојот на општеството,
VII-A.4	да генерира идеи и осмислува активности што водат до продукти и/или услуги
VII-A.5	да иницира едноставни проекти со културна, општествена или комерцијална вредност, да ја испланира нивната реализација, земајќи ги предвид потребните ресурси и можните ризици и да напише извештај за реализацијата

Ученикот/ученичката разбира и прифаќа дека:	
VII-B.2	успешните идеи коишто водат кон лични, социјални и финансиски придобивки се резултат на креативност, иницијативност, посветеност и истрајност.
VII-B.3	иницијативата е битен услов за внесување промени во личниот живот и животот во заедницата, а успешноста на промените е поврзана со соочување со предизвици и/или преземање ризик.
VII-B.4	работната етика, културната чувствителност и односот кон другите се значајни за креирање и одржување позитивна работна клима.

Тема 1. КОГА МУЗИКАТА СЕ СРЕЌАВА СО НАУКАТА

Вкупно часови: 24

Знаења/вештини:

- Го разбира концептот за интегриран пристап на изучување на различни области, вклучително и музиката
- Умее да ги поврзи различните аспекти на музиката со другите науки/предмети кои ги изучува
- Сфаќа дека интегрираниот пристап на учење нуди пошироко разбирање на научните дисциплини
- Може да ги идентификува и поврзи различните подрачја на различни области и дисциплини со музиката
- Го разбира и применува начинот на истражување за поврзување на музиката со другите науки и области
- Умее на креативен начин да ги прикаже добиените сознанија од истражување
- Ги разбира современите концепти на интегрирање на различни области во секојдневниот живот
- Знае да ги објасни интегрираните концепти за кои истражува

Ставови/вредности:

- Почитува мислења и ставови од другите околу него;
- Смета дека треба да работи самостојно и во група;
- Смета дека соработката со другите е неопходна за личен и социјален развој;
- Подготвен/а е да презема активности кои се важни за спроведување на задачите, остварување на целите и надминување на предизвиците во секојдневните ситуации;
- Подготвен/а да презема активности кои му овозможуваат полесно да за совлада темата;
- Верува дека може да постигне повеќе;
- Подготвен/а е да прифати нови современи начини на размислување и учење;
- Верува дека новиот начин на интегрирано учење ќе придонесе за личниот раст и развој.

Содржини (и поими) и број на часови

• **Музика и физика**
(звук, тон, вибрации, амплитуда, фреквенција, звучни бранови, резонантно тело)
број на часови: 4

Примери на активности:

- Наставникот ја објаснува врската помеѓу музиката и физиката и ги поттикнува учениците да кажат свои примери. Се дискутира за начинот на произведување на звук и се објаснуваат поимите: звук, тон, , вибрации, амплитуда, фреквенција, звучни бранови, резонантно тело.
- Наставникот ги насочува учениците и им дава предлози за теми за кои можат да истражуваат. Учениците избираат тема и се делат во групи.

Предложени активности:

- **Виолина и контрабас-слични а различни** (се дискутира за поврзаноста на големината на резонантното тело со висината на звукот).
- **Акустична наспроти електрична гитара – физика и музика на два начини** (се дискутира за различниот начин на добивање на звукот).
- **Инструмент со чаши** (се прави тонска скала со 8 чаши наполнети со различна количина на вода).
- **Карактеристики на тонот преку призмата на физиката** (се дискутира за висина, јачина, траење и боја со објаснување од аспект на физика).
- **Зошто тубата свири толку длабоко а пиколото толку високо?** (се дискутира за поврзаноста на должината и ширината на воздушниот столб, материјалот на изработка со висината и бојата на тонот).

Наставникот поставува проблемски прашања и им посочува на учениците различни ресурси за истражување. Секоја проблемска ситуација се поврзува со знаењата од предметот физика. По истражувањето и добиените информации, учениците презентираат.

Забелешка: Се препорачува консултации со наставник по физика или доколку има услови, интегрирана настава-двајца наставници на час.

Линкови за дополнителни информации за наставниците и учениците:

- https://youtu.be/Q3oltPva9fs?si=CNHDUzyfh6Y_exNc
- https://youtu.be/XDsk6tZX55g?si=SnYgdP_QlYl5w38c
- https://youtu.be/o0Gl4tfh3KA?si=jprgvbKzlbPiF_1M
- <https://youtu.be/jM6ztb0pWNE?si=Fh3XMs7wYt36o1b>
- <https://youtu.be/f4M-6tWtkoA?si=EiCXUiszzDCm8ZNV>
- https://youtu.be/qV4lR9EWGIY?si=0C5_HNr7dMEBUTMh

	<u>Забелешка за сите содржини во темата:</u> Обработката на секоја содржина во оваа тема е предвидено да ги содржи следните чекори: - вовед во темата преку дискусија, излагање на теоретски основи, презентација на видеа; - насоки од страна на наставникот за истражување (ресурси, следење, поттикнување и сл.), по кое учениците ќе изготват презентација; - презентирање на добиените сознанија
• Музика и математика (траење, цели и полустепени, број, пропорционалност, музички задачи, дробки) <i>број на часови: 3</i>	• Наставникот ги поттикнува учениците да размислат дали во музиката има математика. Се дискутира во следните насоки: -Траењето и називите нотите и паузите наспроти дробки во математиката (цела, половина, четвртина...) -Тактови (различни комбинации на нотите и паузите) -Пропорционалност во музичките форми (при анализа на дводелна и триделна форма-бројот на тактови) -Бројот на цели и полустепени во интервалите -Бројот на удари во минута за одредување на темпото -Учениците креираат музички задачи со основните математички операции (собирање и одземање на ноти и паузи Според интересот на учениците, можат дополнително да истражуваат за: • Питагора и музика (монокорд) • Formati (unizg.hr) • Фибоначиева низа во музиката • https://youtu.be/SOxawYt4yOU?si=3Y0tf-ez3o6Y3cmT • https://youtu.be/ZWzwb4BumIk?si=oDVbC8DYvhiAUHyT • https://youtu.be/K0jkbaJqL1s?si=jx2KeqUs7lOQuIOD • https://youtu.be/IGJeGOw8TzQ?si=SLh9bw8AzwimyXJU • https://youtu.be/_alf4WUCNZU?si=9tamTlZ7pOuertel • https://youtu.be/g9elr88I8oM?si=cqmfkD-J93Q03x6n • Низата на Фибоначи: Матрица на Вселената [video] Свиток (wordpress.com)

• Музика и биологија (слух, гласни жици, уво, музика и емоции) <i>број на часови: 2</i>	• Наставникот ги поттикнува учениците на дискусија за поврзаноста на музиката и биологијата, алутирајќи на апаратот за пеење и слушање. Ги поттикнува учениците да го објаснат процесот, надоврзувајќи се на знаењата од биологија. • Наставникот презентира едукативни видеа со приказ на апаратот за пеење и зборување и за слух (анатомија на гласните жици и анатомија на уво). Се дискутираат видеата. Се обрнува посебно внимание за неа на гласот (прегласно викање, конзумирање на многу ладни и газирани пијалоци и сл.) и неа на слухот (прегласно слушање музика, посебно на слушалки). • Наставникот ги поттикнува учениците на дискусија за тоа како музиката влијае на емоциите. Се проследува видеото и се воочува различниот карактер на музичките примери. Потоа наставникот ги поттикнува учениците да создадат своја листа на композиции кои побудуваат различни чувства. https://youtu.be/ptK3fzSlcfc?si=Aq5idCXkekEzHNj9 https://youtu.be/y05yGLkrOko?si=BgU6B7VgoaDy9IzD https://youtu.be/b89RSYCaUBo?si=mP8csqSngUHrX-Qc https://youtu.be/eQEaiZ2j9oc?si=IsCaDoVuXRh2ZyBd https://youtu.be/LkGOGzpbrCk?si=eKKFEwpAZBFf-Xb https://youtu.be/HcFFwK4ot1k?si=MdAZ027t_9YAAqtX
• Музика и историја (историја на музиката, епоха, временска лента) <i>број на часови: 2</i>	• Наставникот презентира видео за еволуција на музиката низ вековите. Се прави паралела со општата историја. • Наставникот ги дели учениците во групи. Секоја група добива име и презиме на еден композитор (од различни епохи). Учениците имаат задача да истражуваат за композиторот во кој период творел и создавал и кои биле негови современици од областа на литература, сликарство, наука и сл. Исто така учениците треба да истражат за општествената состојба во тоа време (кралство, војна, владетел и сл.). Покрај глобалните случувања, пожелно е да се направи споредба со состојбата на територијата на нашата држава (писменост, училишта, култура, општествена ситуација и сл. на пр. кога Бетовен ја напишал 9 симфонија, што се случувало во тоа време во нашата држава од општествен и културен аспект?).

	- Наставникот дава насоки на учениците да истражуваат за тоа како музиката се користела како средство за изразување на историски и културни настани (на пр. Марсељеза). - Учениците изработуваат временска лента (пожелно е во дигитална форма преку готови апликации) со композитори од различни епохи и ги наведуваат општите карактеристики на периодот. https://youtu.be/7glwPimylnU?si=2ritPpvrwSa5wTPD
Музика и географија (култура и традиција, држави, региони, фолклор) <i>број на часови: 2</i>	- Наставникот ги насочува учениците да истражуваат за различни култури и традиции во светот. Се изготвуваат кратки информации со текст и слики и се вметнуваат на картата на светот. Пожелно е изработките да бидат во дигитална форма а погодна платформа за оваа активност е https://genial.ly - Учениците можат да истражуваат и за народни инструменти, најпопуларни народни песни, народни танци, музички стилови, најпознати музички фестивали и сл., и тоа да го претстават на географска карта преку, анимација, линк, слика и сл. Истражувањето може да биде во групи (пр. по една земја од секој контитнент) а на крајот учениците презентираат. - Наставникот презентира видео од традиционална музика со знамињата на државата. Учениците препознаваат и дискутираат за карактеристиките на музичките примери. Активноста може да има натпреварувачки карактер (индивидуално или во групи) https://youtu.be/lxkOuFiHy9c?si=xyPTPlzX9qPi5m6D
Музика и јазици (литература, граматика, лексика, синтакса, акцентски целисти, нагласени и ненагласени тактови времиња, текст) <i>број на часови: 2</i>	- Наставникот ги насочува учениците кон дискусија за поврзаноста на јазикот со музиката. Се дискутира за либрето во операта, песни од различни жанрови/карактер и сл. - Наставникот објаснува за слоговата поделеност и акцентирање на зборовите и поврзаност со такт со нагласени и ненагласени тактови времиња и поетски ритам во создавањето на една песна. Ги насочува учениците да создадат едноставна мелодиска линија и да вметнат текст, внимавајќи на сите сегменти. - Наставникот ги насочува учениците да изберат дело од литературата (пожелно е од литературата на мајчин јазик) и да креираат музичка подлога (на пр.при рецитирање)

	Учениците дискутираат како музиката влијае на темата и општата атмосфера на литературното дело Учениците избираат текст на позната песна и го анализираат и го поврзуваат со карактерот на музиката (На пр. Игри без граници, Цреша –Тоше Проески, Imagine/Замисли- Битлси и сл.)
• Музика и информатика (снимање на песна, музичко студио, музички софтвер, апликација за пишување на ноти) <i>број на часови: 3</i>	- Наставникот ги поттикнува учениците на дискусија за процесот на снимање на една песна. Се разговара за различните начини на обработка на звук во минатото и денес. Преку видео презентација се објаснува компјутерската обработка и снимање на звук. - Наставникот презентира музички софтвер или апликација за пишување на ноти а учениците ги разгледуваат функциите и пишуваат соодветен музички текст. <i>Доколку учениците пројават интерес и имаат предзнаења можат да изберат една од следните активности:</i> - Употреба на програмски јазици како Python, JavaScript или Scratch за да се програмираат музички композиции. Учениците можат да научат како да генерираат звуци, како да управуваат со тонови, ритам и динамика со помош на код (за почеток може да се почне со микробит). - Истражување за процесот на синтеза на звуци со користење на софтверски инструменти како Max/MSP, Pure Data или други слични апликации. Учениците можат да ги модификуваат и програмираат параметрите за генерирање на звуци. - Употреба на софтверски алатки за аудио обработка, како Audacity или Adobe Audition, за да се истражат аспектите на аудио технологијата. Учениците можат да ја модификуваат и обработуваат аудио датотеката, што вклучува додавање на ефекти или промена на фреквенција. - Изработка на интерактивни музички инструменти со користење на микроконтролери, како Arduino или Raspberry Pi. Учениците можат да ги програмираат инструментите, како и да ги интегрираат со компјутерски софтвер за контрола на звукот.
• Музика и граѓанско образование (музички вкус, музички	Наставникот дава насоки на учениците да истражуваат во врска со тоа, каква музика слушаат учениците во училиштето. Се изработува прашалник со помош на наставникот и се дистрибуира во дигитална форма (MS Forms). Откако ќе се добијат резултатите, се

проекти за општествени и граѓански промени, плејлиста) <i>број на часови: 2</i>	дискутираат и се донесуваат заклучоци. - Наставникот заедно со учениците анализираат текстови на песни кои зборуваат или изразуваат вредности и концепти со граѓанското образование или теми како правата и одговорностите, инклузивноста и толеранцијата, историските движења за права и сл. - Учениците креираат музички проекти од различни жанрови музика (песни, спотови, мултимедијални содржини) кои ќе ги посветат на важни општествени и граѓански настани (екологија, еднакви права, инклузија и сл.) Ова може да ги насочи учениците за активно граѓанство за позитивни промени. - Учениците можат да креираат свои плејлисти со музика која ја промовира различноста и поттикнува на учтивост и взаимно разбирање, мир и толеранција. https://www.youtube.com/watch?v=QeoBGmhKyCs
• Музика и спорт (музиката во спортски дисциплини, и спортски настани) <i>број на часови: 2</i>	- Наставникот ги насочува учениците кон дискусија за директната употреба на музиката во спортот (уметничко лизгање, синхронизирано пливање и сл.). https://www.youtube.com/watch?v=6bNOnXTe4Ok https://www.youtube.com/watch?v=1G1R2lwUBVo - Учениците креираат енергични плеј листи за тренинг и натпревари и истражуваат како одреден ритам и темпо на песните можат да влијаат на физичката активност и перформансите на психолошките аспекти и мотивацијата на спортистите. https://www.youtube.com/watch?v=a1CwygQ13VI - Учениците истражуваат по насоки на наставникот, како се користи музиката на спортските настани, како што се олимписките игри, шампионати и тренинг кампови и како музиката може да креира атмосфера, да ги поддржува учесниците и да ги инспирира навивачите.

	https://www.youtube.com/watch?v=Dqt2mfsq-CQ
• Музика и медиуми (музика на социјалните мрежи, дигитална популарност, филмска музика, музика за видео игри) <i>број на часови: 2</i>	• Наставникот ги поттикнува учениците на дискусија за важноста на медиумите, посебно на популарната музика (емитување, број на прегледи, влијанието на медиумите, авторски права и сл.). • Наставникот презентира фрагмент од телевизиска серија и филм и ги насочува учениците да го воочат влијанието на музиката на драмското дејство односно, музичките елементи како дел од сценариото или како дел од тематиката и за создавање атмосфера, изразување на емоции и повикување на одредени ставови. Оригиналната музика и изборот на песни можат да бидат клучни за идентификација и успешност на филмот. Се дискутира и за радио станиците и дигиталните медиуми кои ја емитуваат и рекламираат сниманата музика. Преку радио, артистите можат да ги достигнат милиони слушатели низ светот. Во поново време актуелни се и подкасти и онлајн радио станици често вклучуваат интервјуа со музички артисти, разговори за индустријата и емитување на настани како концерти и фестивали. • Преку дискусија, учениците го искажуваат својот став за влијанието на социјалните медиуми, како што се Инстаграм, Твитер и Фејсбук врз популарноста на музичките артисти. Креативните и интерактивни објави, вклучувајќи и видеа, ги стимулираат фановите и го прошируваат влијанието на своите албуми. Хештаговите и другите форми на активности на социјалните медиуми создаваат вирален ефект околу одредени песни или артисти. • Се дискутира и за видеоигрите кои често користат музика како дел од активноста на играње, со вметнување на познати песни или специјално

	компонирани музички делови. <i>За сите овие активности, учениците можат да се поделат во групи и да истражуваат а потоа да презентираат за сите сознанија.</i>
Тема 2. СИНТЕЗА НА УМЕТНОСТИ Вкупно часови: 12	
Знаења/вештини:	
• Ја разбира разликата меѓу основните концепти на различни уметности • Може да ги идентификува/препознае различните сегменти на различни уметности во едно дело • Може да ги опише различните сегменти на различни уметности во едно дело • Умее на креативен начин да направи синтеза меѓу повеќе уметности • Разбира како да создаде проект со повеќе уметнички сфери • Сфаќа дека изразувањето преку повеќе уметнички сфери го развива креативното и критичкото мислење • Има познавања за постоечки дела од мултимедијален карактер	
Ставови/вредности:	
• Почитува мислења и ставови на другите околу него • Смета дека треба да работи самостојно и во група • Ја прифаќа важноста на тимската работа • Подготвен/а е да презема активности за уметничко изразување кои ќе придонесат за сопствен раст и развој • Има критички став кон своите изработки • Верува дека креативното размислување отвара нови лични хоризонти • Поддржува и учествува во изработка на проекти • Се залага за заеднички активности за промоција на уметноста и поттикнувањето на талентираните ученици	
Содржини (и поими) и број на часови	Примери на активности:
• Музиката во синтеза со другите уметности (музичко-сценски дела, илустрации, танц, театар, интерактивни	• Наставникот презентира видео пример – извадок од опера по избор и ги насочува учениците на дискусија- кои уметности се застапени во примерот (музика, театар, ликовна уметност/сценографија, танц/балетски нумери, костимографија и сл.). Се разговара и за музички театар, мјузикл, оперета, балет.

уметнички инсталации, музички филмски проекти)

број на часови: 4

- Наставникот ги поттикнува учениците за предлози за активности во кои ќе бидат застапени повеќе уметности. Заедно ги дискутираат предложените активности, притоа надополнувајќи ги со свои идеи.

Предлог активности во кои можат да се вклучат групи на ученици:

Музика-илустрација: Учениците слушаат музика и создаваат слики или цртежи соодветно со емоциите или сцените што ги доживуваат од музиката. Потоа од изработките организираат изложба со музиката во позадина.

Музички танцови проекти: Работилници каде што учениците ќе креираат танцови изведби инспирирани од музика. Танцот може да се користи за интерпретација на музичките елементи и израз на чувствата. Доколку има можност синтезата на уметности се збогатува, односно се создаваат илустрации инспирирани од музика и се осмислува соодветна кореографија. Сето ова може да се надополни и со поезија инспирирана од музичките дела.

Музички театарски проекти: Наставникот ги поттикнува учениците да режираат и земат учество како актери во музички театарски дела каде што музиката ќе биде интегрирана во изведбата, со посебно внимание на изборот на музика за креирање на атмосфера и емоции. Исто така може да има и дел со танц, а дел од учениците можат да ја подготват сценографијата.

Интерактивни уметнички инсталации: Учениците можат да создадат интерактивни инсталации каде што посетителите ќе можат да допринесуваат со својата креативност, влегувајќи во просторот со музика и други сензорски стимулации.

Музички филмски проекти: Учениците создаваат кратки филмски сценарија во кои музиката ќе биде дел од аудио-визуелниот аспект на нивните проекти. Темата може да биде погодна за развивање на граѓански активизам (екологија, еднаквост, против насилство и сл.).

•Мултимедијален проект (видео-спот, подкаст, музичка анимација, музички игри) <i>број на часови: 8</i>	Наставникот ги насочува учениците за изработка на мултимедијални проекти. Предлог активности за мултимедијални проекти: Музички видео-спот: Учениците можат да изберат или создадат композиција и да креираат видео-спот за неа. Можат да го користат софтвер како Adobe Premiere, iMovie или други видео-едитори. Во спотот може да се вметне и текст (пр. Пролет-А.Вивалди со видеа од природата и еколошки пораки). Подкаст за музика: Учениците можат да создадат подкаст посветен на различни музички жанрови, изведби или интересни аспекти од светот на музиката. Можат да вклучат и интервјуа со музичари, рецензии и музички анализи. Овој проект може да продолжи како училишно радио. Музичка анимација: Учениците можат да користат анимација за да го визуелизираат историското значење или настаните поврзани со избраната музика. Можат да се користат алатки како Adobe After Effects или други анимациски софтвери. Мултимедијален концертен документарец: Учениците може да создадат документарен филм за концерт или настап на живо, или пак снимање на патронен празник, вклучувајќи интервјуа со наставници, учесници и различни аспекти од организацијата на концертот. Притоа, може да се користи и музичка илустација соодветна на активностите. Музички игри: Учениците можат да изработете интерактивни музички игри користејќи современи алатки како Minecraft или Scratch. Игрите можат да бидат базирани на различни музички елементи квизови или тестови за познавање на музика. Мултимедијална изведба во живо: Учениците можат да организираат настан каде ќе изведуваат музика во живо, а истовремено ќе се проектираат видео-инсталации
--	--

или анимации како дел од изведбата.

Забелешка: Учениците можат да изберат од предложените проекти или да осмислат свој оригинален проект. Може да се поделат во повеќе тимови и да изработат различни проекти кои на крајот ќе се презентираат пред другите ученици, наставници и родители.

ИНКЛУЗИВНОСТ, РОДОВА РАМНОПРАВНОСТ/СЕНЗИТИВНОСТ, ИНТЕРКУЛТУРНОСТ И МЕЃУПРЕДМЕТНА ИНТЕГРАЦИЈА

Наставникот обезбедува инклузивност во работата и реализацијата на планираните тематски содржини преку вклучување на сите ученици во сите активности за време на часот. Преку реализацијата на наставата, наставникот му овозможува на секое дете да биде физички, когнитивно и емоционално ангажирано преку користење на соодветни приоди (индивидуализација, диференцијација, тимска работа, соученичка поддршка), обезбедувајќи оптимален биолошки и психолошки развој и многу важна социјална инклузија.

При реализација на активностите на часот, наставниците еднакво ги третираат и момчињата и девојчињата, при што водат грижа да не ги делат во активностите според полот и да не им доделуваат родово стереотипни улоги, а тоа воедно значи дека при формирањето на групите за работа и учествата во активности настојуваат да се обезбеди баланс во однос на полот.

Секогаш кога е можно наставниците користат интеграција на активностите од овој слободен изборен предмет со содржините/стандардите од другите предмети при планирањето и реализацијата на наставата. На тој начин овој наставен предмет ги мотивира учениците во учењето на другите предмети и помага во нивно полесно совладување.

ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

За да се овозможи учениците да ги постигнат очекуваните стандарди за оценување, наставникот континуирано ги следи активностите на учениците за време на поучувањето и учењето, прибира информации за напредокот на секој ученик и истите ги заведува во ученичките портфолија. За време на учеството во активностите учениците добиваат повратна информација од наставниците за нивните постигања. За вреднувањето и оценувањето на постигањата на учениците наставниците може да користат различни методи, техники, инструменти и стратегии. Важно е да се користат објективни критериуми за оценување и да се обезбеди конзистентност во применувањето.

При следењето и анализата на ефектите од наставата по предметот „Музиката и другите науки и уметности“, наставникот може континуирано да ги вреднува и оценува следните аспекти:

Напредок во усвојувањето на конкретни концепти и информации: Наставникот може да оцени дали учениците разбираат и усвојуваат конкретните концепти и информации за интегрирање на содржините од различни области.

Активната вклученост во текот на часот: Наставникот може да ја оцени активноста и вклученоста на учениците за време на дискусии, истражувања, изработка на проекти.

Соработка со соучениците: Наставникот може да ги оцени вештините за соработка и тимска работа на учениците. Ова ја вклучува нивната способност да споделуваат информации, да работат во групи, да разговараат и да се консултираат со соучениците во извршувањето на зададените задачи.